

ENAKOST

Politični vestnik delavskega ljudstva.

Demokracija v nevarnosti!

(Na mariborskem shodu dne 31. julija t. l. je govoril sodr. dr. Korun o političnem položaju, iz katerega podajemo v sledečem glavne misli.)

Nekrvava revolucija, s katero se je l. 1918. zrušila Avstrija, ni bila povzročena samo iz nacionalno-političnih, ampak predvsem iz socialnih tendenc. V Avstriji zatirani narodi so šli v boj proti habsburško-fevdalni oligarhiji ne samo zato, da se osvobodijo tuje plemenske nadvlade in da zavladajo sami sebi v državi, zgrajeni na osnovi široke politične demokracije, ampak predvsem zato, da razbijejo agrarno fevdalno in moderno veleposestniško spono in da pridejo široke mase kmetijskega ljudstva do zemlje. V srca milijonov, posebno na jugoslovanskem ozemlju, je kruta potreba po zemlji vžgala nade, da pride z razpadom Avstrije radikalna rešitev agrarne reforme. Posebno se je to upanje naslanjalo na uspehe ruske revolucije. Pa tudi avstrijski proletarijat, čeprav v manjši meri, je upal, da bo z izločitvijo nacionalnih bojev in bojev proti politični reakciji, prista pot za dosego postopnih zmag na polju socialnega in gospodarskega razvoja in pravcu ekonomske in gospodarske enakopravnosti in zniževanje družabnih razredov.

Take so bile nade — in te nade so bile zgodovinsko opravičene in zahteve delavskega in kmetijskega proletarijata naše. Revolucija leta 1918, ki ne bi prinesla širokim masam politične in nacionalne svobode in ki bi šla mimo korenite rešitve agrarnega vprašanja, bi bila zgrešila svoj cilj. In na tiste, ki bi revolucijske tendence iz leta 1918. skušali s silo udušiti ali pa speljati v suho strujo, bi padla zgodovinska odgovornost, da svoje naloge niso videli in spoznali, da ciljev revolucije leta 1918. v bistvu niso razumeli. Pa če večji zgodovinski razvoj bi šel preko njih, prej ali slej, iskajoč si znanje v ostrih političnih in socialnih bojih, dokler ne bodo izpolnjena pričakovanja širokih mas, ki so povzročila razpad Avstrije in ki so nosila revolucijo leta 1918.

Ob ustanovitvi naše države je izgledalo, da se bodo ta pričakovanja povečini izpolnila. V prvih tednih po razpadu Avstrije je zapihal po naših zemljah malo svobodnejši veter in iz najvišjega mesta v državi je padla težka obliuba rešitve agrarnega vprašanja. Pa silno hitro se je pojavila reakcija: meščanski razred, nosilec današnje države, je hitro spoznal nevarnost, ki mu preti, ako se uresniči revolucijske, čeprav skromne in nesocialistične sanje iz leta 1918. in storil je vse, da ogljuje narod za politično svobodo in za agrarno reformo. Da o socialni in gospodarski enakopravnosti ni bilo govora!

In pri svojem delu za reakcijo je dobila kapitalistična družba pomagala: komuniste. Komunisti so, da abstrahiram od njihovih idej, s svojo taktiko, z načinom svojega boja ustvarjali vladajoči klasi lepe preteve, pod katerimi se je zamogla razširiti reakcija. Taktika komunistične stranke v Jugoslaviji je bila pogrešana in za delavstvo škodljiva od prvega početka. Sovjetska vlada v Rusiji se je zavedala, da zamore vzdržati svoj režim le tedaj, če razpali revolucijo, če mogoče, po celi Evropi. Zato je zahtevala od svojih agentur v inozemstvu, da z vso silo pripravljajo politične preobrate v svojih zemljah, ni pa pri tem upoštevala ali so v posameznih državah dani predpogoji za nasilne akcije. V naši državi od prvega početka takih predpogojev ni bilo; in le ekscentrični in po vojni psihozi bolešno razpoloženi ljudje so zamogli v tako revolucijo verjeti. Zato so z vso silo delovali za njo. Široke mase pa so se od mamljivih obljub rade dale preseliti in so svojim voditeljem sledile. Pa obljubljeni in pričakovana revolucija le ni hotela priti: razvoj ne dela skokov. Komunistična stranka je zato prišla v težak kritičen položaj, ali seči po dejanski ilegalni nasilni akciji ali pa zavreči svojo dosedanja taktiko in s tem v bistvu zavzeti isto taktiko, kot jo imajo soc-

jalistične stranke. Komunistična stranka je, — vsaj v svojem velikem delu — izbrala prvo alternativo in s tem prišla na anarhistična pota.

Int o priliko le počasi že prihajajoča reakcija pograbila z obema rokama in udarila po politični svobodi v državi, daleko preko potrebnih mej samoobrambe države.

Tako je prišel delavski in kmečki narod po triletnem obstoju države do tega, da ni ogoljufan le za agrarno reformo in na mu ustava ni donesa gospodarske in socialne demokracije, ampak da stojimo danes na braniku za najprimitivnejše politične državljanske pravice.

Dasiravno naša ustava tudi v poslednjem oziru ni prinesla tega, kar imajo drugi, srečnejši narodi. Četudi živijo v kapitalističnih državah, so sedaj ogrožene celo naše ustavno zajamčene politične pravice!

Demokracija je v nevarnosti! Mesto, da zove socialna demokracija delavski razred, kot nositelja socialističnih idej, na boj za ustvarjanje socialistične družbe, vas kliče mo dancs na boj za obrambo politične svobode in enakopravnosti. Kajti politična demokracija je predpogoj našega nadaljnjega boja!

Vlada predlaga parlamentu v sprejetje zakon o zaščiti države in večina parlamenta ga bo seveda sprejela. Vsebinska tega zakonskega načrta je za vsakega v resnici demokracičnega državljana nesprejemljiva. Državo ščitijo že določila kazenskega zakona in če so ta nepopolna, priznava državi pravico, da jih razširi, da brani mir in red, zakonitost v državi.

Predležči zakonski načrt o zaščiti države pa gre preko naznačene meje. Zakon o zaščiti države bo v

Tedenski pregled iz naše države.

Zakon o »zaščiti države« so vladne stranke v enem tednu zasnovale in tudi uzakonile. Zelo hitro poslovanje! Za druge stvari ima seveda vlada vedno »dosta vremena« ...

Akcijo zoper komuniste je začela vlada s povdankom izvajati po atentatu na regenta. Zapirala je in Belgradu vse delavce vprek. Aretirancev je zelo mnogo, tudi iz drugih krajev v državi. Zaprla je vse komunistične domove in razpustila vse njih organizacije, tudi strokovne. Ustavila je njih strokovne liste, med njimi ljubljansko »Delo«. Sedaj so vladne stranke s sklepom v parlamentu razpustile komunistično stranko, komunistične poslance pa izročile sodišču. Za 53 komunističnih poslancev razpiše vlada dopolnilne volitve, pri katerih bodo vladne stranke nastopile skupno v bloku. Mi to vladno reakcionarno nezakonito početje obojamo in zahtevamo, da se razpišejo povsem nove volitve, parlament sedanjosti pa se naj razpusti.

Zoper zakon o »zaščiti države« in zoper izročitev komunističnih poslancev sodišču so glasovali naši poslanci »Socialističnega kluba«. Za so glasovali slovenski samostojni, narodni socialci, liberalci, klerikalci so se za zbl in niso bili na seji.

Narodni socialci so glasovali v parlamentu za izročitev komunističnih poslancev sodišču. Njihov poslanec Deržič je imel pred glasovanjem kričaski govor, kjer je energično zahteval, da se komunistične poslance aretirajo, ker so hujšali za nasilno izpremembo reda v državi. Značilno za breznačelnost narodnosocialnih hujškačev, ki so na mnogih slodih zahtevali že potoke krvi, in so se v zadnjem času hinavsko hlinili komunističnemu delu delavstva, ki so pisali tudi ostre članke zoper to, da se komunistične mandate razveljavijo, sedaj pa so skozi kričava usta kričala Deržiča pokazali, kaj da so: hlapi liberalcev, ustanova navadnih štrajkberberjev, pa nikakoli narodna, niti »socialistična« stranka! Naš poslanec sodrug Bernot je Deržiču bral dobre levite na račun zahrbtno NSS, ki se je svojčas že hinavsko hlinila komunistom, in povedal je vsemu parlamentu, da je znano o posameznih tkzv. narodnih

resnici zakon zoper vsako vladi ne-ljubo opozicijo. Tepej ne bo samo komunistov, ampak celo — demokrate, če jih vrže Protič iz vlade. Prejudice, ki se ustvari z razveljavljanjem komunističnih mandatov, je nevarno, je pa tudi protinstavno.

Ampak, saj ni samo zakon o zaščiti države, ki ogroža demokracijo v državi. Saj smo imeli že obznan, ki je predhodnica tega zakona: vse hujši je policijski duh, ki se z neznanjsko silo širi po celi državi, ne brigajoč se za ustavo in zakone! Četudi nezadovoljujoča ustava, nam vendar jamči nekaj pravice — te pravice se teptajo: kje je ustavno zajamčena svoboda tiska, kje zborovalna in društvena svoboda, kje osebnostni prostost državljana, kje svetost njegovega stanovanja? Opozicijsko časopisje se pleni, sistiirajo se društva, prepovedujejo zborovanja, omejuje se svobodno gibanje državljanov, državljani se izganjajo iz kraja v kraj, policija preiskuje hiše ob vsakem poljubnem času — mesto zakonitosti vlada nezakonitost, policijska samovolja in namesto illegalne komunistične borbe je stopila ilegalna borba vladajočega režima nad državljan!

Komu je mar mir in red ter svoboden razvitek v državi je obsojal komuniste, komur je na srcu mir in red ter svobodni razvitek v državi obsoja vladno reakcijo. Proti njej nai gre sedaj v prvi vrsti boj delavskega in kmetijskega razrednega proletarijata: demokracija je v nevarnosti!

Proti enotni fronti reakcije moramo socialisti vspostaviti enotno fronto vseh socialističnih strank v državi. Ujedinjenje vseh socialistov v eno samo stranko je nujno potrebno, drugače bo naš boj brezuspešen. Zato pozdravljamo z veseljem predstoječe ujedinjenje, zavedajoč se, da smo z ujedinjenjem za korak bliže svojemu cilju!

»socialistih«, da so ali frakarji, ali štrajkberberji, štafaja liberalcev, pa tudi taci »narodni« socialci, katerih otroci ne znajo niti slovensko, niti srbohrvaško. Kaki napredni ljudje da so ti tkzv. narodni »socialisti«, kakor se sami krstijo, kaže tudi dejstvo, da je celo srbski radikalce, torej pristaš srbske reakcionarne buržoazne stranke, dr. Momčilo Ivančič, bil zoper to, da se kratkoma poslancev pusti aretirati, predno se jim je moglo sploh kaj krivega dokazati. Mislimo, da si bo delavstvo te »socialiste« Deržičeve sorte znalo primereno oceniti, ker ti frakarji sedaj mislijo, da jim bo tisto delavstvo, ki se je pustilo dosej varati od komunističnih frazerjev, kar padlo v njih štrajkberbersko naročje. Toli nezavedno pa delavstvo, ki se je sicer dalo zapeljati od prelepih obljub komunističnih voditeljev, tudi ni, gospodje cibambuli!

Kupčija samostojnežev. Pod naslovom »Koliko so dobili slovenski samostojneži?« piše sarajevski list »Narode«: »Slovenski samostojneži so glasovali (za ustavo) pod pogoj, ki jih malokdo pozna: svoboden izvoz živine iz Slovenije, 3 mesta v pokrajinski vladni, 50 milijonov din. (200 milijonov kron) v naturi in eno poslaniško mesto kjerkoli v inostranstvu.«

Voditelj ljubljanskih komunistov g. Ljudevit Vencelj je izstopil iz komunistične stranke.

350 novih zakonskih načrtov. Zakonodajni odsek v Belgradu se je razdelil na sekcije. Vlada je poslala odseku okoli 350 uredb, ki jih uzakonijo. Vse te uredbe bodo razdeljene med sekcije. Zakonodajni odsek bo delal tudi v času, ko skupščina ne bo zborovala.

Tedenske novice.

Krajevna politična organizacija Jug. soc. dem. stranke v Mostah pri Ljubljani vladno naznanja in pozivlja vse politično organizirane sdruge in sodružice v naši krajevni organizaciji na »članski sestanek« ki se vrši v petek zvečer dne 5. avgusta v društvenem prostoru pri Mauršarju v Novem Vodmatu. Začetek točno ob 8. Pridite vsi, da bo udeležba polnoštevna. Dnevni red ima precejšnje važnosti. Zdravo!

Splošno delavsko zavarovanje. Vladna naredba o splošni dolžnosti delavskega

zavarovanja, ki jo je regent že podpisal, vsebuje naslednje določbe: Zavarovalna dolžnost se raztega na vse delavce, vzvzemši kmetijske delavce in delavke, ki so le začasno na delu. Delavci se zavarujejo za slučaj bolezni, smrti in nezgode. V slučaju bolezni dobi delavec brezplačno zdravniško pomoč, zdravila in denarno podporo v višini dveh tretjin dnevne plače. V slučaju rojstva, smrti ali bolezni dobi podporo tudi zavarovalnava družina. V slučaju nezgode dobi ponesrečenec trajno podporo, ako se delavec smrtno ponesreči, dobi celoročno njegova družina. Za zavarovanje prispevata delavec polovico, polovico pa delodajalec. Plače morajo biti tako visoke, da se izplačilo rente zagotovi. Centralni zavarovalni urad bo imel samoupravo: v upravnem svetu bodo imeli delavci eno tretjino in delodajalci eno tretjino zastopnikov. Za osebe državnih železnic se izdela nova zavarovalna naredba. Država bo dala za delavsko zavarovanje potrebne kredite.

Priziv zaradi občinskih volitev v Jurklostru. »Lepa« slika je jurklostrski takozvani novi občinski odbor, ki ni bil nikdar izvoljen, temveč kratko malo imenovan, ker so baje kandidatne liste bile prepozno vložene. Proti tej izvolitvi teče sedaj priziv in nam še ni znano, ali bo rešen po splošni tukajšnji ljudski volji ali ne. Torej k stvari! Ta novi klerikalni občinski odbor je že sedaj z vsemi »žabvanji« namazan. Na Petrovo dne 29. junija je priredil veselico s tombolo v prid ubožni blagajni občine. Zaradi tega je bila veselica tudi vseh kolkov in taks prosta in do danes še niso fiska obračunali. Najbrže mislijo, da so oni prva ubožna »gumajna« in vsi drugi se le pridejo za njimi. Mogoče so celo mnenja: »V neugodnem slučaju naše potrditve si bomo čisti dobiček za sebe obdržali... Ravno tako dolguje že del časa župniški urad, kateri je bil svoječasno obsojen, da izplača čez 6000 K našemu ubožnemu skladu. Vse to se bo od nove klerikalne kitke podpiralo! Slišimo celo, da bo njih prva briga, da popravijo »farovže« in cerkev in to sedaj pri teh dragih časih! Kdo bo vse to plačeval? Ti kmet, ti boš vse potrepeljno nosil! — Torej opozarjamo merodajno oblast, da reši ugodno naš priziv, da ne bodo pačevali samovoljno takšni ljudje v naši občini. — Eden izmed »bčanov«.

Vsom sodrugom v Sloveniji. Obračamo se tem potom do vseh sodrugov v Sloveniji s prošnjo, da nam podarijo ali pa za daljšo dobo izposodijo znanstvene socialistične knjige in knjige sociološke, socialno politične ali narodno gospodarske vsebine, ki bi jih osebno lahko pogrešali, in svrhu, da si ustanovimo preprobetno izključno znanstveno socialistično in socialno knjižnico. Tudi bomo sodrugom hvaležni, če nas opozore na literaturo, ki nam bi jo mogli osebno priporočiti, da si jo nabavimo. Upamo, da bodo sodrugi v obilnem številu ugodili tej naši prošnji. — Vse pošiljajte prosimo na naslov upravnštva »Napreča« z označbo: »Omladinski krožek Socialistične družbe«. Tudi gromote podpore, ki se bo porabila izključno za nabavo knjig, sprejema označeni naslov. Podpore bodo razglašene v »Napreču«. — Omladinski krožek Socialistične družbe.

Sodrug Etbin Kristan je odpotoval dne 2. t. m. v Ameriko, od koder se povrne sred 2. oktobra.

Delavske zbornice. Že letos bodo ustanovljene v Ljubljani, Zagrebu, Sarajevu, Splitu, Novem Sadu delavske zbornice. Bavile se bodo te zbornice samo z gromotimi in socialnimi vprašanji delavcev.

Maribor.

Naš shod. V Mariboru je imela naša stranka v nedeljo 31. julija javen ljudski shod v Götzovi pivnici, ki je bil zelo dobro obiskan. Velika dvorana je bila polna. Na shodu, ki ga je pesetil tudi župan sodrug Grčar, so poročali ss. poslanci Golouh, E. Kristan in dr. Korun.

Pozor, najniknik! Z ozirom na to, da razni tukajšnji hišni gospodarji zlorabljajo novo stanovanjsko naredbo in na popolnoma nezakoniti način določajo višino nove stanarine, je za vsak stranko zelo priporočljivo, da se natančno pouči o vseh določbah, ki jih vsebuje nova naredba.

Truplo kličavničarja južne železnice Henrika Streicherja, ki je pred kratkim utonil v mariborskem starem kopaljšču, so naši sedaj pod Vurbergom pri Ptuj, kjer so ga tudi pokopali.

Občinstvo pripravomam ljudsko knjižnico v Mariboru. Narodni dom I. Knjižnica je popolnoma nepolitična, edino kultna institucija.

Prinčič. Prepeljali so ga z rešilnim vozom na njegovo stanovanje.

Za pekovske pomočnike v Rogaski Stani so se vršila pogajanja dne 29. in 30. julija ob navzočnosti centralnega predsednika in se je zvišala tedenska plača za 60 in 85 kron pri trvdki Bizjak in drug ted dnevno 1 kg kruha, zajtrk in prenočišče in tudi po enoletnem službovanju osemdeset plašani dopust. Pekarna Kic pa je zvišala pomočnik samo za 40 kron tedensko in to z izgovorom, da se dela pri njem samo po 4 ure na dan, vse druge zahteve pa je olo, kakor v Celju in pri Bizjaku.

Celje.

Radeče pri Zadnem mostu. Delavsko izobraževalno društvo »Svoboda« v Radečah priredi v nedeljo dne 7. avgusta vrtno veselico na trati g. Jožefa Kržeta s šaljivo igro »Idealna tašča«, z godbo, plesom, ribjim lovom, kino, šaljivo pošto in streljanjem petelina. Svirala bo godba »Delavski šramel« iz Trbovlja. Za izvrstno plačo in jedila bo preskrbljeno. Vstopnina 2 K za osebo, obitelj 5 D. Začetek ob 3. popoldne. K obilni udeležbi vabi — odbor.

Neverjetno, pa resnično. Neverjetno se nam zdj, kako da se more sodnik pri razpravi tako daleč izpazbiti, da zabruši stranki v obraz: »Vi ste komunisti!« Naš sodrug Jožef Deleja je imel dne 2. avgusta razpravo z neko drugo stranko. Vprašano, kako pride sodnik dr. Lipša do tega, da mu meče v obraz besedo komunisti! Takšno postopanje od sodnika v njegovem uradovanju si kratkoma prepovedmo! Dosej so bili edno sodnik, v katero smo imeli največ zaupanja, in to zaradi tega, ker so bili strogo nepristranski in so se držali ednote zakona. Visoko čislamo gospoda sodniškega predsednika in upamo, da bo on v tem oziru gospoda sodnika primerno podučil, da ga čisto nič ne briga, kakšno politično prepričanje ima stranka, s katero razpravlja in kakšne narodnosti je istega žena.

Pri tukajšnjem davčnem uradu smo lahko ponosni na uradnega predstojnika. Ta možakar menda misli, da je on zaradi tega tukaj predstojnik, da lahko vsakega državljana pri vsaki priliki sivo nahruli! Obrnaša se namreč tako, kakor kak divjak. Če je ta človek neraven ali celo umobolen, ga naj davčna oblast pošlje v pekel, ali ga naj pa primesti na prostor, kjer ne bo prišel s strankami v dotiko. Za enkrat naj to zadostuje!

Nesroča. Minuli petek popoldne je v vasi Trnovlje pri Celju povozil voznik posostnika Sodina na cesti letno Rozaljšo Orožen. Hotela je teči preko ceste, pri tem je prišla pod voz in bila na mestu mrtva.

Izpred sodišča. Pred celjskim okrajnim sodiščem se je to dni zagovarjal župnik Franc Lasser iz Frankolovega zaradi prestopka zoper § 129-1 b kaz. zak. (nečistost). Obsojen je bil na 3 mesece strogega zapora.

Pristopajte k izobraževalni organizaciji »Svoboda«.

Pismo iz Maribora.

Prvo naše mesto! Ne čudite se, če vam povem, da sem se bližal mestu z občutki nestrpnosti.

Na kolodvoru me obsuje tropa bosonogih paglavcev:

— Ali naj Vam pomagam nesti? — Brauchen's a Träger? i. dr.

Nejvohjen sem odkinal. Nimajo ti nebolglenci primernejšega posla? Kaj bo iz njih? Na nevarni poti so.

Z zanimanjem sem hodil po ulicah, gledal in poslušal. Nekateri izložbe so res že velikomestne. Tamle je posebno veličasten portal! Glej, kaj neki bo to? — banka, par korakov naprej... banka... pa to?... tudi banka! hm, hm!

In hitre hitro za delom, za zlatim želetom, za uživanjem, vkljub neznosni vročini. Pridnosti je res veliko, podjetnosti tudi, takoj se to vidi; popravljajo trotoarje, čistijo ulice škropijo, snažijo in urejajo izložbe. Vse to napravi najboljši miti.

In kako govorijo? Mimo hitita dve gospodini.

— Saj sem mu rekla, da ga ne maram, pa neče slišati...

Nekaj elegantnih gospodov... v naglici sem opazil vsaj dvoje značilnih nosov...

— Baš to nije dobro... ovako...

Dve starejši dani...

— Ich sag' Ihnen, es ist einfach schrecklich...

Pred trgovino razkladajo službenci blago. Postojim. Kličejo si v znani mariborski slovensčini ali nem-

ščini; ne vem, kako naj jo imenujem — strašen kompromis! Iz trgovine stopi očividno šef. Nemško govori, Tudi oni odgovarjajo nemško, a ko izgine šef zopet v trgovino, pride mariborščina zopet v veljavno. Gruha dam in gospodov, med njimi dva jugoslovanska častnika; vsi govorijo nemško, najbrže so trdni Nemci v družbi...

Dečko mi molče ponudi šop časopisov, ne zine besede. Ali je toliko oprezen? Všeč mi je, da ne kriči, kakor drugod: Čezerni list!

Vstopim v kavarno. — Náklon! Sluga pókorant! Dva-deset i pet krupa! Kava! Odmah! Zahlen! Mořin! An Schwarzen!

Živalno je, zelo živalno. Prevladujejo odločno jugoslovanska narečja in med temi menda srbohrvaščina.

Posedim še nekoliko pred kavarno zunan.

— Prosim kruha! Tanek glasek me zmoti. Bledo dekletce, nepočesano, v dolgem krilcu, stoji pred menoj.

— Prosim kruha! Kdo si? Odkod? Kje je oče? Kje mama? Zakaj prosiš? Kako je doma? Ves dan samo prosiš? Bratci? Sestrice? Kaj bo iz tebe? Oblila me je rdečica. Čutil sem pred seboj ži-

vo obtožbo naše družbe. Kdo je kriv? To dekletce je mogoče prisiljeno prosi na lastno pest? po naročilu drugega? Ali je res navezano na tuje usmiljenje? Ali ga mogoče samo izrablja? Ali ga izrabljajo drugi?

Naj bo že odgovor ta ali oni, kriva je gotovo družba. Kriva je, da je dekletce ali njen sorodnik, brez sredstev. Kriva je, če more sploh kdo na tako sirašni način dekletce izrabljati. Pomislite, kaj mora postati iz tega otroka, ki danes na ulici kruha prosi — pozneje ga bo — služil. Če prosi starček, je gotovo to za družbo tudi huda obsodba. Pa on ima življenje že za seboj. On nima bodočnosti. On ne bode padel in ne ostal, on čaka samo na smrt A dekletce? Naj tudi ono čaka na smrt? Ono raste, z njo pa tudi potrebe nagoni, poželjenje, strasti. In če raste v tej cestni brozgi brez negovanja, brez opore. Navajeno vseh sarjovosti, vseh brutalnosti življenja že v nežni dobi, brez blažljive ljubezni. Ali naj vzkljuje v njem ideali, ki bi ga mogli dvigniti iz blata? Posurovi, propada, pada v vedno večje surovosti. In družba pobere potem kamen ter ga — vrže...

— Izmeček družbe! Sramota! Da so taki ljudje sploh na svetu! Pobe-

siti bi bilo treba vse! Sodniki nač premijo sodijo, zato je tako! Pfu! Hvala Bogu, da nisem tak ali taka!..

Tako sodi in obsodi lahkoživca površna družba takega nesrečneža, ne pomisli pa, da je mogoče on sam, posameznik, ki danes tako ogorčeno vije roke in sodi, pomagat, da je ono malo dekletce padalo, padalo in — padlo...

Te misli so mi šle po glavi, ko sem prav slabe volje zapustil kavarno. Na oglu je stal stražnik, dve minuti pozneje, na drugem oglu sem videl drugega, zopet dve minuti — tretjega. Ja, ali ne skrbi za to policija?

Zavil sem v park. Nekoliko mi je odleglo ob pogledu na veselo mladino, ki se je podila in vzklikala med nasadi. Seveda ta je bila lepo unita, skrbno počesana. Da, da, ta mladina je druga... ta je naš up, naš ponos, iz te bodo vzrastli tisti, ki bodo — sodili. Ali pa bodo ti sodili pravičnejše? Ali bodo ti razumeli krivico? Ali bodo mogoče še celo poizkusili jo popraviti? Vzgojitelji! Čujte glas in storite vi svoje!

Dva jugoslovanska častnika sta prišeta po poti (eden je bil še tako »visok«, da ni imel tistih trdih epolet, ampak debele zlate vezenine).

Govorila sta — nemško. Začuden sem se ozrl za njima. Saj ne sanjam! Pišemo vendar 1921! Dva nemška gospodiča, ki sta prišla za menoj, sta se mi porogljivo nasmehnila. Mogoče se nista meni, mogoče se niti nasmehnila nista, a meni se je zdelo, da se v njihovih očeh svetli nekaj podobnega... Zazeblo me je.

Sedel sem na klopi. Opazoval sem šetalce. Zelo si se izpremenil, Maribor! Zatopil sem se nazaj v one čase, ki so bili. Boj, hud boj je divjal tu med Slovenci in Nemci, grd je bil, surov. Danes je drugače. Slovenski podjetnik se druží z nemškim. V nemški trgovini ti postrežejo tudi slovensko, v slovenski tudi nemško. Tujerodnega denarja se ne brani nihče — seveda želedec ne pozna narodnosti. — Kolkor morem presoditi, se meša »odlična« družba, meša se pa tudi »ljudstvo«. Narodni boj je izgubil svojo ostrino. Družilo in ločilo se ljudje, ne po narodnosti, ampak po interesih. Zato pa postaja vedno ostrejši boj — interesov. Prej tako izraziti stranki — Nemci : Slovenci — bledita, nastopata pa novi stranki — »mali ljudje« : »boljši ljudje«. Da, da, svet se suče, njegovega razvoja ne ustavi nihče.

Pozno je že bilo, ko sem legel v posteljo. Neznosna vročina me je

mučila. O polnoči še nisem spal. Dremalo se mi je pač, zaspal bi tudi, če ne bo skoro vsakih pet minut prhrumela po cesti pod mojim oknom družba ter me iztrgala iz polsna. Alkohol! Ali je tudi tu tvoje kraljestvo?

Spomnil sem se na pravljico, ki sem jo slišal bogve kedaj že: v deželi deželi je živel kralj, ki je izdal postavo, da bo vsak, ki ga zalotijo pijanega, tri dni in tri noči zaprt ob samem vinu. Postava je ostala brez učinka. A modri kralj si je znal pomagati: vsakeinu državljanu je dodelil dva že v »vinu krščena« stražnika. To je pomagalo. Kmalu so bili »krščeni« vsi državljani in zavladal je v deželi — paradiz.

Lahko si mislite, da me je vsako vriskanje, prenevanje, prepiranje, ki je prihajalo z ulice, naravnost podžigalo k premišljevanju, kako bi se tista postava iz devete dežele dala s pridom izvesti tudi pri nas. Veliko misli mi je ostalo, a zavrnil sem po vrsti vsako. Daniti se je že začelo. Slednjič mi pride rešilna misel:

— Mogoče najde kdo drugi kaj izvedljivega?

Ta misel me je vseeno toliko pomirila, da sem zaspal še preden so začeli ropotati zgodnji vozovi.

B.

Dopisi.

Dopis iz Brežic. Razmere, ki so jih ustvarili tukajšnji policajdemokrati, na čelu jim dr. Štíker z dično pomočjo komisarja na okrajnem glavarstvu dr. Vidmarja, so se v jasni luči pokazale 29. pr. m. Kljub izrecnemu naročilu deželne vlade, da naj se napravijo lične preiskave pri komunistih in komunističnih agitatorjih, se je predrznil dr. Vidmar pri dveh naših somišljenikih v spremstvu žandarjev ob 5. uri zjutraj udreti v stanovanje in prebrskati korespondenco. Dr. Vidmar ni pri tej priliki povedal niti namena niti vzroka preiskave, ampak se je čistično smejal. Ker si od tega famoznega zastopnika vlade, ki si upa kršiti obstoječe zakone in ustavo, ne pustimo dopasti takih kompišotifad, bomo dr. Vidmarju pomagali do zaslužene kazni pri kazenskem sodišču, pa tudi pri deželni vladi in v parlamentu. Dr. Vidmar je vedoma in hote kršil ustavo in prekoračil naročilo deželne vlade: to pa le zato, da komprimira dva naša sodruga v očigled predstoječim občinskim volitvam. Tako se državni politični uradnik udnja policajdemokratom in pusti od advokata dr. Ští-

kerja komandirati. Sploh so razmere v Brežicah in posebno pa pri brežičkem okrajnem glavarstvu take, da jih nisimo volini dalje zrenati. Naše poslance prosimo, da nam pomagajo, da se otresemo paševanja teh gospodov, brežičsko prebivalstvo pa bo pri občinskih volitvah pokazalo, da niti vladna pomoč dr. Vidmarja ne bo rešila policajdemokratorov in dr. Štíkerja voraza. — Opozarjamo deželno vlado tudi na pijančevanje, ki se vrši preko policijske ure v »Narodnem domu« ob navzočnosti uradnikov okrajnega glavarstva. Tozadnevne policijske ovadbe na meče dr. Vidmar oziroma soudeleženo uradništvo okrajnega glavarstva v koš n doslej še niti enkrat ni okrajno glavarstvo gostilničarja in pijančevanje prevzema dr. Štíker odgovornost in kar ta naredi, temu okr. glavarstvo pritrudi. Tudi teh nočnih pijančevanj mora biti enkrat konec, potem bodo gospodje drugi dan bolj svežih glav, bolj vladali, kakor so pa to dosedaj. — Ob priliki pa bomo še kaj poročali iz Brežic, da bo gospodom še bolj vroče postalo.

m. k. Celje. »Jugoslavije in narodnih socialstom odgovarjamo na njihovo kritiko

čez železničarske neaktivne delavce zaradi nošenja starih železničarskih čepic: Mi smo si morali pred letom sami kupovati čepice in so čepice torej tudi naša last in če hoče dopisnik »Jugoslavije«, da nosimo sedaj čepice njegovega okusa, nam jih naj kupi ali pa nam jih naj poskrbi železniška uprava. Mi danes zares nismo tako sijašno plačani, da bi lahko na željo kakšnega N. S. fabrika, ki zmirom trdi, da je »stid« zagovornik delavskih interesov, našo še za pokrivanje in oblačenje telesa v dobrem stanju nabavajo obleko zavrgli in za drag denar kupovali drugo. Torej še enkrat, da nas boste razumeli: Naši aktivno nastavljeni so dobili čepice od direktije neaktivni pa jih moramo kupovati sami. Brigajte se rajši za kakšne bolj pametne stvari, gospodje od NSS! — Železničar

Gaberje pri Celju. Vsi prizadeti v tovarni A. W. prosimo dotične funkcionarje, ki so bili navzoči pri medznem gibanju, katero se je izvršilo po trimesečni razpravi, tako, da imamo 90 odstotkov delavstva manjši zaslužek kot poprej, pojasnila, kaj je s tistim denarjem, ki nam je bil odtrgan 9. julija skoraj vsem do 70 kron. Takrat se nam je obljubilo, da dobimo prihodnji teden tisti odtrgani denar nazaj. To se žalibog še ni zgodilo. Upamo, da se stvar čimprej poravnata.

Velenje. (Veliko pomanjkanje stanovanj.) Pri nas v Velenju in sploh v okoliških občinah silno manjka stanovanj. Delavci stanujejo v takih stanovanjih, ki se malodane prav nič ne razlikujejo od hlevov. Tudi stanujejo delavci po celi dve uri daleč in morajo torej dve uri daleč hoditi na delo. Nekateri hodijo na delo še dalje. Stanovanja delavcev so zelo nezdrava. Tudi jih stane v eni mali sobi s kuhinjo po 6 oseb. V sled velike stanovanjske bede so sedaj vse okoliške občine z velenjsko yred začele akcijo, da se ta stanovanjska mizerija odpravi. Naprosile so predvsem deželno vlado, da pripomore do tega, da začeta premogovnik in železnica delati stanovanja. Kompetentna oblast naj te nujni prošnji naših občin ugodi. Dobro bi bilo če bi strokovnjaki na lico mesta konstatirali, kakšne higienične in zdravstvene razmere da vladajo v tukajšnjem našem delavskem kraju.

To in ono.
* Zanimiv načrt za nove davke v Bolgariji. Okrožni svet v Ruščuku je predlagal nastopne nove davke: Pri vsaki poroki z godbo se mora plačati 5000 levov

davka. Zenske, ki se kažejo na cesti ali v javnih lokalih z dekolitiranimi oblekami ali katerih krila presegajo 30 cm od tal, morajo plačati 500 levov davka. Vsak moški pod 50 leti, ki uporablja brez zdravniškega spričevala na izprehodu palico, mora plačati 100 levov davka.

* **Tramvaj brez sprevodnika.** V Draždanah nameravajo uvesti posebno vrsto tramvajskih vozov, na katerih ni bo sprevodnikov, ampak samo volnik. Vsak potnik, ki bi se hotel peljati, bo moral vreči v skatlo določeno vsoto denarja, nakar se bo vhod v tramvaj avtomatski odprl. S tem se bo pridobilo na osebu, odpadla pa bo tudi silnost zamenjave denarja. Ta sistem je uveden že v nekaterih mestih Amerike.

Velika zaloga! Cenik zastoj!
Trgovina z pohištvom
Karl Preis, Maribor
Stolni trg (Domplatz)
Najboljša in najcenejša priložnost za nakup
== pohištva ==
za delavce in železničarje.
Solidna postrežba! Nizke cene!

== Obrtna naznanila! ==

KROJAČI
Prva produktivna zadruga krojačev
Maribor, Ruška cesta št. 5
priporoča obleke za moške in ženske po zmernih cenah in dobre kakovosti.

ČEVLJARJI
I. mariborska produktivna zadruga čevljarških izdelkov
Maribor, Orožnova ulica št. 4.

PEKARNE
Prva mariborska delavska pekarna
v Mariboru.

SPECIJA
F. & A. UHER
spedicija in carinsko posredovanje
Maribor, Slovenska ulica št. 8.
Telefon 844.

GOSTILNE, OBEDOVALNICE
== Gostilna ==
„LJUDSKI DOM“
Maribor, Ruška cesta 7
priporoča
izbornu kuhinjo in pijačo.

Tiskovine
raznih vrst
izdeluje po nizkih cenah
„Ljudska tiskarna“
Maribor.

TRGOVINA Z USNJEM
M. Ošlak
Trgovina z usnjem
Maribor, Aleksandrova c 13.
BARVE, LAKI, KEMIKALIJE
„INDUSTRIJA“
Barve, laki in kemično-tehnični izdelki
Maribor, Mejska cesta št. 12.

Knjavek:
Filozofska historija
K 30.
Sjajni historički i ljubavni roman.
Upravo izšlo. Naručiti si udmah kod
Českojugoslovanske naklade
J. Harejk, Zagreb.

Čitajte velezanimivo študijo
Dr. Oto Bauer - Uratnik
Pot k Socijalizmu.
Cena K 2.—
Naroča se v upravi „NAPREJ“.

PRODA SE
velika enonadstropna stanovanjska hiša z velikim vrtom v bližini tobačne tovarne. Naslov pri Anončni družbi ALOMA COMPANY, Ljubljana, Kongresni trg 3.

Iščejo se
pisarniški prostori.
Ponudbe s pogoji na upravo
„Napreja“ pod št. 24.

COSULICH-LINE
(prej AUSTRO-AMERIKANA)
Trst-Amerika prevažata potnike v New-York redno 3krat, v Južno-Ameriko po 1krat mesečno. — Pojaniha in prodaja voznih listkov.
SIMON KMETEC, glavni zastopnik za Slovenijo v Ljubljani, Kolodvorska ulica 26.
Odplov brzoparnika **PRESIDENT WILSON** 2. avg.

Naročajte „NAPREJ“

Tamburaške instrumente
in
dobro ohranjene knjige
za knjižnico kupi
Svoboda, Ljubljana, Aleksandrova c. 5.

STAMPILJE
vseh vrst
CIRIL SITAR
LJUBLJANA
Sv. Petra cesta 13

Ure budilke, naha ke, verižice, zlatino, srebrni: o, očale in poročne prstane
kupite najbolje pri
A. Lečnik,
urar in zlatar,
Celje, Glavni trg št. 4.
Popravila dobra in točna.
Zlomljeno zlato in srebro plačujem po najvišji ceni.

PONUĐITE
vse neuporabne **ZLATE PREDMETE,** verižice, prstane, obeske, zapestnice, uhane itd., kateri predmeti Vam leže doma, ki jih ne nosite, tvrdki
F. Čuden, trgovina ur, zlatnine in srebrnine
Ljubljana, Pragersnova ulica št. 1.

Konsum. društvo rudarjev v Hrastniku
vpisane zadruge z omejenim poročilvom
sprejema hranilne vloge, ki jih obrestuje po 4%.
Na podlagi zadnjega računskega zaključka ima 576 članov ter sledeče društvene sklade:
Rezervni delež K 120.201.82. **Društveni delež K 17.103.71.**
Blagovni promet za l. 1919/20 je znašal K 2.963.093.48. Delež znaša K 100.—.
Član postane lahko vsak.